

Rozhovor s Marekom Ličákom z Národnej banky Slovenska

(12.04.2018; Televízna stanica STV 1; Ranné správy; 07.30; por. 9/15; - / Martina Jančeková)

Martina Jančeková, moderátorka:

"V štúdiu vítam Mareka Ličáka z **Národnej banky Slovenska**, dobré ráno, vitajte."

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni **NBS**:

"Dobré ráno."

Martina Jančeková:

"Ako sme počuli aj v príspevku Slováci sa neúmerne zadlžujú. Prečo? Je to otázka len hypoték, alebo aj iných úverov?"

Marek Ličák:

"V prvom rade vidíme nárast hypoték, ale ako hovoríte aj iných úverov, ale dominantné sú práve hypotéky. Ale skúsím odpovedať na tú otázku, prečo sa tak rýchlo zadlžujeme, pretože to aj odznelo v predošlom príspevku. Momentálne vidíme veľmi priaznivé ekonomické prostredie. Rastie nám ekonomika a znižujú sa úrokové sadzby, trh práce sa výrazne zlepšuje, historicky je jedno z najlepších situácií, aké sme mali v minulosti. Čiže je prirodzené, že popri tom rastú úvery. Ale problém vidíme v tom, akým tempom rastú úvery. A tam vidíme, že rastieme v podstate jedným z najrýchlejších temp, aké vidíme aj v okolitých štátoch, nielen teda v stredoeurópskom regióne, ale takisto aj v celej Európskej úrovni. A zároveň čo vidíme, že tento rast je mimo akýchkoľvek fundamentov. Inými slovami, pokiaľ vidíme rast úverov, má byť v súlade s tým, ako sa vyvíja finančná situácia v domácnosti, alebo ekonomika. Ale to, bohužiaľ, nevidíme. Upozorňujeme aj na to kvôli tomu, že máme práve skúsenosti z iných štátov, že pokiaľ dochádzalo k takémuto silnému rastu úverov a nebolo to primerané, nebolo to v zhode s nejakými fundamentami, tak väčšinu, pokiaľ došlo k nejakému krízovému vývoju, tak práve toto bolo dôvodom, prečo ekonomiky klesali, alebo prečo **banky** zlyhávali."

Martina Jančeková:

"**Národná banka Slovenska** teda avizuje sprísňovanie podmienok získavania úverov, prečo znovu? Nestačia tie doterajšie opatrenia?"

Marek Ličák:

"Prvýkrát sme reagovali v roku 2014, už vtedy sme upozorňovali, že tie tendencie môžu byť nezdravé, alebo rast úverovania môže byť až príliš vysoký. Už vtedy sme trh mierne stabilizovali. Ale treba si uvedomiť, že ten trh neustále reaguje. To znamená, ak my prideme s nejakým opatrením, trh vždy hľadá spôsob, ako dosiahnuť tie svoje ciele a čo je tiež veľmi dôležité, ekonomika sa neustále vyvíja. Už som spomínal na začiatku veľmi priaznivé prostredie, čiže keď to porovnáваме s rokom 2014, tak úrokové sadzby nám výrazne poklesli, ekonomika sa tiež výrazne pohla dopredu, už momentálne hovoríme o prehrievaní ekonomiky. Čiže tie trendy sú pomerne silné. A tiež si treba uvedomiť, že zmiernovať takýto silný rast úverov nie je jednoduché. Ide o veľmi komplexný proces a aj **centrálne banky** v tomto nemajú nejakú dlhodobú skúsenosť a čo vieme napríklad zo skúseností centrálnych bánk v niektorých ázijských štátoch, tak vieme, že ten proces netrvá v jednom momente, to znamená, prijmete opatrenia, hneď sa trh schladí, ale väčšinou je to dlhší proces, ktorý trvá niekoľko rokov."

Martina Jančeková:

"A ktorých úverov sa teraz bude sprísňovanie týkať?"

Marek Ličák:

"Zmena, o ktorej teraz hovoríme sa týka najmä úverov na bývanie, aj keď sa čiastočne dotkne spotrebiteľských úverov, ale v primárnej miere úvery na bývanie, keďže ako som spomínal, práve úvery na bývanie výraznou mierou prispievajú k rastu zadlženosti."

Martina Jančeková:

"K akým zmenám tam dôjde, budeme musieť mať viacej naštrené, aby sme si mohli požičať?"

Marek Ličák:

"Hovoríme o dvoch takých základných zmenách. Prvá zmena je tzv., teda neformálne to voláme úverový strop, ale ide v podstate o pomer celkového dlhu klienta k jeho ročnému príjmu. Logika je práve v tom, že dlh klienta by mal byť v zhode s jeho finančnou pozíciou. Čiže také základné sedliacke pravidlo, ktoré by malo platiť. Ono neformálne to už v **bankovom** sektore funguje, ale čo vidíme je práve to, že tie hranice sa neustále niekde posúvajú. V tomto prípade chceme nastaviť limit na úrovni osmičky, čo je v podstate ešte stále relatívne mierna úroveň, ak si to porovnáme s niektorými inými štátmi. Ale stále umožňujeme určitej časti klientov, aby išla aj na tú úroveň. Tiež je veľmi dôležité povedať, že na ten limit osem, a potom aj určité

percento úverov, ktoré môže byť poskytnuté na tú úroveň, na túto úroveň sa pôjde postupne. To znamená od 1.7. väčšinou nastavíme teda ten limit na úrovni trhu, ale následne dôjde k miernemu sprísňovaniu."

Martina Jančeková:

"Zmení sa zrejme aj ten pomer toho, koľko musíme mať našetrované a koľko nám **banka**, teda pomer úveru k hodnote nehnuteľnosti, koľko nám **banka** požičia."

Marek Ličák:

"Tento limit sme už stanovili v roku 2014, mierne sa sprísnil v roku 2017 a v ďalšom kroku tiež dôjde k miernemu sprísneniu. Aby som bol presnejší, teda ako už odznelo aj v príspevku, v podstate obmedzujeme hlavne tzv. 100-percentné hypotéky. To znamená momentálne od úrovne 90 do 100 percent bolo možné dať určité percento úverov. Ale úprimne, ani až taký veľký záujem o to nebol. To znamená, ani **banky** až tak veľmi tieto úvery neposkytovali, bolo to približne 5 percent úverov, čiže ten dopad nebude až taký výrazný a zároveň obmedzujeme objem úverov, ktoré majú LTV, to znamená pomer objemu úveru k hodnote nehnuteľnosti od 80 do 90 s tým, že ideme mierne sprísňovať, ideme zo 40 na 20 percent. Ale tiež je veľmi dôležité povedať, že aj tieto úrovne, o ktorých my teraz hovoríme, sú stále relatívne vysoké v porovnaní so zahraničím. Čiže o nejakú štandardizáciu trhu a približne toho, čo je bežné aj v zahraničí."

Martina Jančeková:

"Klientov sa to teda určite dotkne, na čo sa majú pripraviť?"

Marek Ličák:

"Znova veľmi dobrá otázka, lebo o tom sa veľa diskutuje. My skôr očakávame, že ten celkový dopad nebude nejaký výrazný a tie naše odhady hovoria, že kým momentálne rastie trh úverov medziročne asi 12-timi percentami, my skôr čakáme, že budeme rásť nejakými deviatimi, alebo desiatimi percentami, čo stále v medzinárodnom kontexte patrí k tým najvyšším rastom. Keď hovoríme o konkrétnych klientoch, skôr očakávame, že sa to dotkne strednej až vyššej príjmovej kategórii. To znamená, doterajšie naše obmedzovania skôr už zlimitovali tie najrizikovejšie kategórie, to bolo asi našim primárnym cieľom v prvom kroku a teraz skôr ideme po klientoch, ktorí sa nadmerne zadlžujú. Čiže netreba to brať, že ideme proti klientom, ale skôr ich chránime. Pretože skôr či neskôr dôjde k poklesu ekonomiky, a to je práve moment, keď sa prejaví, akým spôsobom sme úverovali, či tie štandardy boli zdravé, alebo neboli zdravé."

Martina Jančeková:

"Ďakujem vám veľmi pekne za to, že ste si našli čas a prišli ste do štúdia Ranných správ. Naším hosťom bol Marek Ličák, vďaka."

Marek Ličák:

"Ďakujem pekne."